

مقدمه

جوندگان مضر کشاورزی نظیر موش‌ها و سایر جوندگان، تولید غذا را در دنیا تهدید می‌کنند و به عنوان مخزن بیماری در سراسر جهان و عامل تخریب محیط زیست در بعضی از شرایط عمل می‌کنند و جز جوندگان مضر کشاورزی هستند. تنها در آسیا، تلفات برنج هر ساله توسط جوندگان می‌تواند حدود ۲۰۰ میلیون نفر را سیر کند. خسارت به محصولات در آفریقا و آمریکای جنوبی، آسیا و خاورمیانه به همان اندازه چشمگیر است. کنترل جوندگان اغلب خیلی دیر انجام می‌شود که این ناکارآمد است یا خیلی گران تلقی می‌شود.

خسارت‌های ناشی از جوندگان

ب) بهداشتی و پزشکی: از این نظر هم جوندگان بسیار مهم هستند زیرا انگل‌ها و عوامل بیماری‌زای فراوانی در داخل و بیرون بدنشان وجود دارد، و هم اینکه در انتقال بسیاری از بیماری‌های مهم انسان و جانوران نقش اساسی دارند. مثل طاعون، لیشمانیوز، یرقان، تیفوس، تب راجعه و... از نظر شکل ظاهری، بدن جوندگان غالباً مخروطی شکل و شامل سر، تنه و دم است. سطح بدن آنها با مو پوشیده شده، فقط در برخی گونه‌ها مثل تشی (گره تیغی) بجای مو، بدن با خارهای کوتاه و بلند پوشیده شده است.

رده‌بندی جوندگان:

هنگامی که یک نمونه جونده را صید و بررسی می‌کنید، باید این صفات آنها را تعیین و ثبت کنید. طول سر و بدن، طول دم، طول لاله گوش، طول کف پای عقب. بدیهی است که علاوه بر این‌ها، رنگ بدن، محل زندگی و صید، میزبان و... بهتر است که نمونه صید شده را تاکسیدرمی و سپس در کلکسیون نگهداری کنیم.

این راسته جزء رده پستانداران (Mammalia) و زیررده Eutheria می‌باشد. همانطور که گفته شد، خرگوش‌ها هم راسته دیگری از پستانداران می‌باشند. (راسته خرگوش‌ها Lagomorpha). راسته جوندگان شامل سه زیر راسته می‌باشد که عبارتند از:

الف- تشی شکلان Hystricomorpha: در ایران فقط یک خانواده و یک گونه دارد، بنام تشی (گره تیغی *indica Hystrix*) (شکل ۱) بزرگترین جونده ایران (بطول یک متر)، بدلیل تیغ‌های بدن مشخص است، از آفات مهم کشاورزی، شب فعال، لانه در ارتفاعات و غارها و ...

شکل ۱- *indica Hystrix*

ب-سنجاب شکلان Sciuromorpha: در ایران فقط یک خانواده و پنج گونه دارد، دو گونه درختزی و سه گونه زمینی هستند. مهم‌ترین گونه که در همه جا وجود دارد سنجاب ایرانی (*anomalus Sciurus*) است. درختزی بوده، جثه نسبتاً درشت، به رنگ قهوه‌ای مایل به زرد، دم بلند و پر مو، از میوه درختان مختلف تغذیه می‌کند، روزفعال و بسیار زیباست. گونه مهم دیگر سنجاب زمینی (کالهو) (*fulvus Spermophilus*) می‌باشد که زمین‌زی، روز فعال و از آفات مهم مزارع در برخی استان‌هاست. سنجاب راه راه (سنجاب نخلی) (هردک) (*pennanti Funambulus*) (شکل ۲) گونه دیگری که فقط در برخی مناطق سیستان و بلوچستان وجود دارد. جثه آن کوچک‌تر از قبلی، آفت نخل، بدن راه راه و بسیار زیباست.

خصوصیات جوندگان – بخش دوم

PTMP/SK/R&D/A/ Rodentia02 /22052022

شکل ۲- *pennanti Funambulus*

ج- موش شکلان Myomorpha: اکثر گونه‌ها جز این گروه هستند. همه آنها شبیه شکل عمومی موش‌ها می‌باشند. مهم‌ترین گونه در کشور ما موش مغان است. بطور کلی، از راسته جوندگان ۸ خانواده و ۶۹ گونه در ایران شناسایی شده است.

منبع

محبوب، سید مهدی (۱۳۹۴). جوندگان مهم زیان آور در کشاورزی و دستورالعمل فنی اجرایی مبارزه با آنها، دانشگاه کرمانشاه.

